

Spojená škola, Dominika Tatarku 4666/7, Poprad

Číslo: 167/2018/SŠ

Počet strán: 7

Interná smernica k prevencii a riešeniu šikanovania

Vypracoval:	Posúdil:	Schválil:
Titul, meno, priezvisko: Mgr. Jaroslava Ganádiková	Titul, meno, priezvisko Mgr. Dušan Nebus	Pedagogická porada
Funkcia/pracovné zaradenie výchovný poradca	Funkcia/pracovné zaradenie: riaditeľ školy	
Podpis:	Podpis:	Podpis:
Dátum: 13. 09. 2018	Dátum: 13.09.2018	Dátum: 19.09.2018

Interná smernica k prevencii a riešeniu šikanovania je súčasťou Školského poriadku všetkých organizačných zložiek Spojenej školy a vychádza zo Smernice č.36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadení.

Článok 1

Charakteristika šikanovania

(1) Šikanovaním sa rozumie správanie žiaka, ktorého úmyslom je ublíženie, ohrozenie alebo zastráňovanie iného žiaka alebo úmyselný spravidla opakovaný útok voči žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z rôznych dôvodov nevedia alebo nemôžu účinne brániť. Podstatou šikanovania je najmä úmysel ublížiť druhému fyzicky alebo psychicky, agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov, prevaha agresora alebo skupiny agresorov nad obeťou.

(2) Šikanovanie sa môže prejavovať v priamej forme fyzickými útokmi, urážaním, nadávkami, posmechom, zosmiešňovaním, príkazmi agresora vykonať určitú vec proti vôli obeť, odcudzením vecí, vyhrážaním, zastráňovaním, vydieraním, zneužitím osobných údajov, fotografií, šírením nepravdivých informácií, kyberšikanovaním alebo v nepriamej forme najmä prehladaním, ignorovaním, zámerným vyčleňovaním z kolektívu alebo nedobrovoľným vystavovaním agresívnym situáciám.

(3) Za kyberšikanovanie sa považuje priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno-komunikačných technológií (telefónu, tabletu, internetu, sociálnych sietí a podobne) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastráňovanie, pričom sa často vyskytuje s inými formami šikanovania. Najčastejšie znaky kyberšikany sú: sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha, agresor vystupuje často anonymne, útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obeť, agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obeť na útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú, útoky sa šíria podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi, útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb, agresor je schopný útočiť z rôznych miest, útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase, obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora, zverejnené informácie, fotografie, audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

(4) Prejavy a príznaky šikanovania:

a) priame – posmech, prezývky, nadávky, ponižovanie, hrubé žarty, kritika jedinca, výčitky na jeho adresu, príkazy, naháňanie, strkanie, údery, kopanie –nemusí byť silné, ale je nápadné, že obeť ich nevracia, bitky,

b) nepriame – žiak je počas prestávok sám, bez kamarátov, vyhľadáva blízkosť pedagóga, pri telesnej a športoch býva volený do družstva ako posledný, pred triedou je neistý, vystrašený, pôsobí smutne až depresívne, má poškodené a rozhádzané pomôcky, odev, má škrabance, odreniny, ktoré nevie vysvetliť,

c) žiak má neospravedlnené absencie, pred školou ho bolí brucho, hlava, doma nerozpráva o škole, nechodí na hodiny telesnej a športovej výchovy, prichádza do triedy až s učiteľom, domov prichádza okľukami, míňa veľa peňazí a nedokáže zdôvodniť na čo, bojí sa chodiť do školy alebo zo školy a pod.

(5) Stupne vývoja šikanovania:

1.stupeň: „nevinný“ ostrakizmus, ktorý sa prejavuje prevažne psychickými formami násillia - ignorovaním, prehladaním obeť, vylúčením zo skupiny, neustálymi miernymi nadávkami,

posmievaním, ohováraním a intrigovaním, braním desiaty alebo iných vecí. V tejto etape ešte viacerí žiaci vyjadrujú nesúhlas so šikanovaním, mnohí majú súcit s obeťou. Ak sa obeť nedokáže brániť, nikomu to nepovie a nikto v triede sa ho nezastane, vzniká riziko druhého štádia.

2.stupeň: stupňovanie fyzickej agresie - občasné, ale opakované strkanie, potkýnanie, naťahovanie oblečenia, ťahanie za vlasy, podtrhávajúce stoličky, odstrkovanie, bitky, facky vyhladnutej obeť. Ak to pedagóg ani rodič neodhalí alebo to podceňuje, obeť sa pod vplyvom strachu nedokáže brániť, ostatní v triede mu nepomôžu, šikanovanie sa zosilňuje a prechádza do ďalšej fázy.

3.stupeň: tvorba jadra - k hlavnému agresorovi sa pridávajú ďalší, utvorí sa skupinka dvoch alebo troch agresorov, ktorí už postupujú systematicky a cieľavedome s cieľom upevňovať svoju moc a vplyv nielen na vybranú obeť, ale aj na ostatných spolužiakov. Ak ani v tejto etape nedôjde k odhaleniu a riešeniu šikanovania v škole alebo na podnet rodiča vzniká ďalší stupeň – už rozvinutého šikanovania.

4.stupeň: k agresívnej skupinke sa pridávajú ďalší a zvyšok triedy začína obeť z rôznych príčin ignorovať a úplne vylučovať zo svojej spoločnosti, dokonca sa aj zúčastňovať na šikanovaní. Šikanovanie sa v „nakazenej“ triede v podstate akceptuje ako normálne správanie (nepísaný zákon), začína sa šíriť po celej škole a nadobúdať každodenný charakter.

5. stupeň: všetci rešpektujú normy „šikanovania“ , agresori strácajú posledné zvyšky zábran, šikanovanie u nich môže nadobudnúť charakter závislosti a v škole „malej epidémie“, ktorej riešenie si vyžaduje veľa energie, pomoc odborníkov a navyše negatívne ovplyvní aj povest' školy.

(6) Skúsenosti ukazujú, že učitelia majú šancu pomôcť len v prvých troch fázach šikanovania. Ak sa ho nepodarí zastaviť v počiatočných fázach, bez odbornej pomoci zvonku si sami neporadia. Odhad závažnosti ochorenia skupiny šikanovaním možno zredukovať na dva stupne:

1. počiatočné štádium – 1., 2. a 3. stupeň vývojovej deštrukcie, keď normy, hodnoty a postoje voči šikanovaniu nie sú ešte prijaté väčšinou,
2. pokročilé štádium – 4., 5. stupeň šikanovania, keď normy, hodnoty a postoje voči šikane boli prijaté väčšinou či dokonca všetkými členmi skupiny.

(7) Šikanovanie môže naplňať skutkovú podstatu trestného činu alebo priestupku. Žiak, ktorý je agresorom, môže byť trestne stíhaný najmä za trestný čin, v zmysle Trestného zákona, ublíženie na zdraví, obmedzovania osobnej slobody, lúpeže, vydierania, hrubého nátlaku, nátlaku, porušovania domovej slobody, sexuálneho násillia, sexuálneho zneužívania, krádeže, neoprávneného užívania cudzej veci, poškodzovania cudzej veci, nebezpečného vyhrážania sa, nebezpečného prenasledovania, výroby detskej pornografie, rozširovania detskej pornografie, prechovávanía detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení, ohovárania. Šikanovanie môže naplňať skutkovú podstatu priestupku proti občianskemu spolunažívaniu alebo priestupku proti majetku.

(8) Skutočnosť, že fyzická osoba nie je trestne zodpovedná z dôvodu nízkeho veku nie je prekážkou na podanie žaloby vo veci náhrady škody, ktorú žiak spôsobil na majetku alebo vo veci náhrady ujmy, ktorú žiak spôsobil na zdraví. Zákonný zástupca a žiak zodpovedajú za škodu spoločne a nerozdielne.

(9) Pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec, ktorému je známy prípad šikanovania a neprijme žiadne opatrenie, môže byť stíhaný najmä za trestný čin neprekazenia trestného činu, neoznámenia trestného činu alebo ublíženia na zdraví.

Článok 2

Prevenia šikanovania

(1) Prevenia šikanovania sa zabezpečuje najmä formou súčasti výchovno-vzdelávacieho procesu vrátane pozitívneho vplyvu osobnosti pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca v rámci každodenného vyučovania, obsahového zamerania a didaktiky predmetov a prierezových tém, súťaží, hier, prednášok alebo diskusií organizovaných školou alebo organizovaných inými relevantnými subjektmi.

(2) Škola priebežne informuje zákonných zástupcov žiakov o preventívnych činnostiach školy. Pri realizácii preventívnych činností školy venuje riaditeľ školy, koordinátor prevencie a triedny učiteľ zvýšenú pozornosť efektívnosti týchto činností. Jednorazové činnosti, kultúrne podujatia, moralizovanie a zastrášovanie sa za efektívne stratégie nepovažujú. Preventívne činnosti školy je nutné vopred preveriť, aby sa predišlo nežiaducemu vplyvu neodborných činností, škodlivému vplyvu kultov, siekt či extrémistických organizácií na žiakov.

(3) Stratégia našej školy k prevencii šikanovania:

1. Základným opatrením je dôsledné dodržiavanie zásady: „Sme škola, kde sa šikanovanie netoleruje v žiadnych podobách.“

2. Dôsledne informovať žiakov a rodičov o vnútornom poriadku školy, kde sú zakotvené pravidlá správania žiakov vrátane pravidiel o používaní mobilných telefónov, tabletov a podobne.

3. Nepodceňovať prejavy a príznaky šikanovania. S problematikou šikanovania, s prejavmi agresora aj obeť, negatívnymi dôsledkami šikanovania pre obeť i agresorov oboznámiť všetkých žiakov, učiteľov, zamestnancov i rodičov, ako aj so sankciami v prípade porušenia pravidiel školského poriadku.

4. Venovať pozornosť vytvoreniu príjemnej a bezpečnej klímy v škole, podporovať prosociálne správanie a vzťahy detí, praktizovať kooperáciu, spoluprácu medzi žiakmi. Vyčleňovaných žiakov (potencionálne obeť) zapájať do aktivít výchovno-vzdelávacieho procesu zameraných na kooperáciu, čím sú ostatnými členmi skupiny akceptovaní, sú mimo dosahu agresora. Naopak, agresor sa môže ocitnúť v skupine rovnocenných partnerov a nemá šancu byť dominantný ako v inej skupine.

5. Prieskum šikanovania na škole robiť priebežne formou dotazníkov, rozhovormi s deťmi, dotazníkmi pre učiteľov, pozorovaním. V nových triedach sa odporúča po nejakom čase urobiť sociometrický dotazník na zistenie vzťahov medzi žiakmi. V starších, zohratejších triedach sa odporúča urobiť dotazník na zistenie klímy triedy.

6. Možnosť nahlásiť podozrenie alebo prejav šikanovania prostredníctvom kontaktnej osoby (koordinátora prevencie, výchovného poradcu, triedneho učiteľa, učiteľa, ktorému dôverujú alebo formou schránky dôvery). Zverejniť kontaktné údaje inštitúcií, ktoré sa prevenciou a riešením šikanovania zaoberajú (CPPPaP v Poprade).

7. Nemeniť každý rok triednych učiteľov, na triednických hodinách preventívne prebrať tému šikanovania so žiakmi všetkých ročníkov, nacvičiť so žiakmi ich reakciu na šikanovanie, podporovať u detí zdravé sebavedomie a odvahu povedať „nie“.

8. Využiť preventívne stratégie:

a) zamerať pozornosť na nových žiakov – organizovanie vyučovania mladších a starších žiakov v rôznych častiach školy, oddeliť prestávky mladších a starších žiakov, určenie žiaka (kamaráta) novému, prístupnému žiakovi,

- b) rozvíjať zručnosti a schopnosti zamerané na sebaúctu a na úctu k druhým, na spoluprácu, komunikáciu, nenásilné riešenie konfliktov, nezáujatosť a kritické myslenie, empatiu, a pod. Využívať pritom hry a cvičenia, skupinové práce v škole i mimo nej, diskusie, triednické hodiny, učiť žiakov relaxovať a odbúravať napätie a stres,
- c) zvyšovať sebavedomie detí - pochvaly, ocenenia za školskú a mimoškolskú prácu, oceňovať aj na základe iných kritérií ako je školský výkon (výzdoba triedy, pomoc spolužiakovi a podobne),
- d) dôsledne dodržiavať dozor pred vyučovaním, cez prestávky, po vyučovaní i v čase mimo vyučovania v priestoroch, kde by k šikanovaniu mohlo dochádzať, a v školskej jedálni, počas prestávok zorganizovať rôzne hry, zabudovať lavičky, sprístupniť átrium a podobne,
- e) viesť žiakov k zdravému spôsobu života, rozvíjať záujmy žiakov.

9. Zapojiť do prevencie šikanovania žiacku školskú radu prostredníctvom koordinátora študentskej rady.

10. Zabezpečiť vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti prevencie šikanovania, vrátane kyberšikanovania.

11. Informovať žiakov, zákonných zástupcov žiaka, pedagogických a odborných zamestnancov o postupe pri zistení a riešení šikanovania.

Článok 3 **Riešenie šikanovania**

(1) Pri podozrení alebo prejave šikanovania musí byť táto skutočnosť neodkladne ohlásená kontaktnej osobe. Kontaktnou osobou je člen pedagogického zboru, ktorej obeť (jej zákonný zástupca) dôveruje. Môže to byť napríklad triedny učiteľ, koordinátor prevencie alebo výchovný poradca. Podozrenie alebo prejav šikanovania môžeme zaevidovať viacerými spôsobmi – priamou výpoveďou obeť (jej zákonným zástupcom), svedeckou výpoveďou, dôkladným pozorovaním a analyzovaním správania sa žiakov.

(2) Kontaktná osoba danú skutočnosť oznámi tímu, ktorý zabezpečí odborný postup pri riešení šikanovania. Tento tím zostavuje riaditeľ školy. Tvoria ho riaditeľ školy (alebo jeho zástupca), koordinátor prevencie (alebo výchovný poradca, špeciálny pedagóg) a triedny učiteľ (prípadne učiteľ, ktorý je kontaktnou osobou, ak je to na výslovnú žiadosť obeť).

(3) Vzhľadom na skutočnosť, že škola alebo školské zariadenie zodpovedá za deti a žiakov v čase vyučovania a školských akcií, musí sa šikanovanie (podozrenie alebo prejav) riešiť bez meškania (nečakať na zákonných zástupcov obeť, agresora a svedkov).

(4) Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba (člen tímu) zabezpečí bezodkladnú pomoc obetiam a ich ochranu, izoluje ich od agresora. Súčasne zabezpečí dozor v triede, kde sa preveruje šikanovanie. Tím vykoná opatrenia na zabránenie novej krivej výpovede agresora tak, že zabezpečí jeho izoláciu od obeť alebo svedkov. V prípade viacerých agresorov sa každý z nich izoluje od ostatných (do oddelených miestností, kabinetov, zabráni sa používaniu mobilných telefónov, sú v prítomnosti pedag.dozoru). Tím preveruje šikanovanie bezodkladne v čase, keď agresor nie je ešte dohodnutý na spoločnej výpovedi s obeťou, svedkami alebo inými osobami, zabezpečí, aby obeť nebola konfrontovaná s agresorom.

(5) Tím najskôr preveruje šikanovanie výpoveďou obeť. Najčastejšie využíva rozhovor, prípadne môže urobiť, s písomným súhlasom obeť, aj nahrávku, fotodokumentáciu. O výpovedi si robia členovia tímu podrobný zápis (formy, frekvenciu, čas, príčiny šikanovania a podobne). Po výpovedi obeť sa jej daný zápis prečíta. Ak obeť súhlasí so zápisom, podpíše

ho. Zároveň ho podpíšu členovia tímu prítomní pri výpovedi. Po výpovedi obeť nasleduje rozhovor so svedkami. Aj o ich výpovedi sa vedie podrobný zápis, ktorý svedkovia ako aj členovia tímu, ktorí boli pri ich výpovedi prítomní, podpíšu. Nakoniec tím preveruje výpoveď agresora (v prípade viacerých agresorov, je každý podrobený výpovedi samostatne), robí si podrobný zápis o jeho výpovedi a tiež je tento zápis nakoniec podpísaný agresorom aj prítomnými členmi tímu. Tím uchováva všetky dôkazy pri podozrení a prejave šikanovania. Pri podozrení na kyberšikanovanie sú dôkazy uchované v spolupráci s koordinátorom informatizácie alebo externým expertom.

(6) Riaditeľ školy kontaktuje vo vzťahu k obeť, agresorovi a svedkom šikanovania zákonných zástupcov. Pri rozhovore so zákonným zástupcom obeť, agresora alebo svedkov sa dbá najmä na zachovanie dôvernosti informácií. Oboznámi ich so zistenými skutočnosťami v prítomnosti najmenej dvoch ďalších zamestnancov školy (tímu, ktorý šikanovanie riešil), o tomto oboznámení je povereným zamestnancom vedený zápis, ktorý podpíšu všetci zúčastnení a z ktorého po jednom vyhotovení poskytne škola každej zo zúčastnených strán.

(7) Riaditeľ školy môže odporučiť zákonným zástupcom agresora umiestniť agresora na dobrovoľný diagnostický pobyt do diagnostického centra alebo do liečebno-výchovného sanatória.

(8) Riaditeľ školy alebo ním poverený zamestnanec v prípade kontaktuje príslušné CPPPaP v Poprade (pri 4. a 5. stupni šikanovania je to nevyhnutné). Podozrenie na spáchanie priestupku alebo trestného činu ohlasuje riaditeľ školy príslušným útvarom Policajného zboru. V opodstatnených prípadoch kontaktuje riaditeľ školy ÚPSVaR.

Článok 4

Opatrenia na riešenie šikanovania

(1) V rámci opatrení na riešenie šikanovania pre obeť a jej zákonných zástupcov škola:

- a) odporučí vyhľadať individuálnu odbornú starostlivosť,
- b) zabezpečí skupinový intervenčný program v spolupráci s CPPPaP v Poprade,
- c) zaisťuje bezpečie obeť (mať agresora pod dohľadom, zadržať ho v škole, kým ostatné deti neodídu)

Pri práci s obeťou škola môže poradiť obeť, aby sa vyhla potenciálnym nebezpečným miestam, povzbudzovať ju, aby hovorila o svojich pocitoch, eliminovať zjavné príčiny šikanovania (zápach, smrkanie), naučiť ju zvládať posmievanie, doberanie si druhých, precvičiť si s ňou spôsoby ako reagovať, pomôcť jej vytvoriť zoznam, čo povie. V prípade potreby škola odporučí dlhodobejšiu odbornú starostlivosť psychológa.

(2) V rámci opatrení na riešenie šikanovania pre agresora a jeho zákonných zástupcov škola:

- a) odporučí zákonným zástupcom agresora (agresorovi) vyhľadať odbornú starostlivosť CPPPaP v Poprade,
- b) preloží agresora do inej triedy alebo inej výchovnej skupiny, ak je agresor stále schopný ohrozovať svoje okolie,
- c) agresorovi dohovorie, hlavne u menej závažných prípadoch je to postačujúce. Spravidla to platí u detí mladšieho školského veku.
- d) navrhne a schválením na pedagogickej porade uloží opatrenia vo výchove a to nasledovne:
 - napomenutie alebo pokarhanie triednym učiteľom, pokarhanie riaditeľom, zníženie známky zo správania, podľa závažnosti previnenia sa agresora proti školskému poriadku šikanovaním 1. a 2. stupňa,

- zníženie známky zo správania o jeden, v prípade potreby aj viac stupňov, ak sa agresor prevíní proti školskému poriadku šikanovaním 3. , 4. a 5. stupňa,
- znížením známky zo správania a podmiennečným vylúčením alebo vylúčením agresora v prípade dokázania spáchania trestného činu alebo pri opakovanom páchaní priestupkov v súvislosti so šikanovaním,
- ochranné opatrenie, ktorým je okamžité vylúčenie zo školy alebo školského zariadenia umiestnením žiaka do samostatnej miestnosti za prítomnosti pedagogického zamestnanca, ak žiak svojím správaním a agresivitou ohrozuje bezpečnosť a zdravie ostatných žiakov, ostatných účastníkov výchovy a vzdelávania alebo narúša výchovu a vzdelávanie do takej miery, že znemožňuje ostatným účastníkom výchovy a vzdelávania vzdelávanie. Riaditeľ školy bezodkladne privolá zákonného zástupcu, zdravotnú pomoc, policajný zbor. O dôvodoch a priebehu ochranného opatrenia vyhotoví riaditeľ školy alebo ním poverená osoba písomný záznam.

Článok 5

Spolupráca školy s orgánmi činnými v trestnom konaní a orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

Škola (riaditeľ školy) je povinná oznámiť orgánom činným v trestnom konaní podozrenie, že sa žiak dopustil šikanovania, spáchania trestného činu uvedeného v článku 1 alebo opakovane páchal priestupky uvedené v článku 1 v súvislosti so šikanovaním.

Škola (riaditeľ školy) je povinná orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately oznámiť podozrenie na šikanovanie, skutočnosti, ktoré ohrozujú obeť, agresora alebo svedkov a opatrenia, ktoré prijala.